

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

Освітня програма: Філософія

Спеціальність: 033 Філософія

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
філософії, соціології та релігієзнавства
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

© Возняк С.В., 2023

© ПНУ ім. В. Стефаника, 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Антична філософія
Освітня програма	Філософія
Спеціалізація (за наявності)	Всі
Спеціальність	033 Філософія
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Обов'язкова
Курс / семестр	Перший / Другий
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/72e82800fba82068eadc

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Навчальна дисципліна «Антична філософія» викладається як окрема галузь філософських знань для освоєння процесу зародження та розгортання західної (античної) парадигми філософування; з'ясування специфіки давньої філософії (Греції і Риму), значимості її ідей для подальшого розвитку світової філософської думки, зокрема античної як колиски європейської філософії і культури загалом.

Мета: Ввести студентів у культурно-історичну та теоретичну ситуацію зародження, формування та становлення фундаментальних проблем європейської філософії, котре мало місце у античній (давньогрецькій та давньоримській) філософії, дослідити особливості створення основного робочого інструментарію філософії (становлення основних проблем, понять, визначень та категорій), дослідити основні способи та методи розгортання філософської проблематики у добу античності, визначити взаємозв'язок теоретичних проблем античної філософії із суспільним, політичним та історичним буттям та з іншими формами духовної діяльності людини (міфологія, релігія, наука, творчість). Велика увага приділяється роботі із першоджерелами як фаховій компетенції майбутніх спеціалістів-філософів. Звертається увага на особливості існування філософського тексту як унікальної та специфічної форми концентрації проблем та смислів. Також робиться акцент на внутрішній взаємопов'язаності, неперервності та стратегічній спрямованості історії філософії, котра розуміється як процес живого, конкретного становлення та розвитку людської думки.

Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні культурно-історичні, суспільні та географічні передумови, особливості та джерела античної філософії;
- головні етапи становлення та розвитку філософської проблематики у добу античності;
- фундаментальні теоретичні, практичні та методологічні проблеми та тематичні рубрики, що формуються впродовж розвитку античної філософії;
- структуру та особливості впливів та імпульсів античної філософії на подальший розвиток філософської проблематики та європейської культури і історії загалом.

вміти:

- аналізувати ситуацію зародження філософії у античності як автономної, специфічної форми духовно-інтелектуальної діяльності людини;
- опрацьовувати, аналізувати та інтерпретувати фундаментальні філософські тексти вказаного періоду;
- порівнювати різні філософські концепції, сформовані у досліджуваній період та фіксувати увагу на їх різноманітних інтерпретаціях, взаємовпливах та внутрішніх суперечностях;
- адекватно оперувати онтологічними, софістичними та логічними системами розгортання думки, сформованими у античній філософії.

Компетентності

Інтегральна компетенція: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філософії та гуманітаристики або у процесі навчання, що передбачає застосування філософських теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетенції:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 8. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.
- ЗК 10. Здатність працювати автономно.
- ЗК 11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
- ЗК 12. Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетенції:

- СК1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.
- СК2. Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.
- СК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.
- СК4. Усвідомлення особливостей і місця вітчизняної інтелектуально-філософської традиції у світовій.
- СК6. Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.
- СК7. Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
- СК8. Здатність оперувати філософською термінологією для розв'язання професійних завдань.
- СК9. Здатність застосовувати в професійній діяльності філософські методи і підходи.
- СК10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

Програмні результати навчання

- РН1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.
- РН2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.
- РН3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.
- РН4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.
- РН5. Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
- РН8. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.
- РН9. Мати навички написання філософських текстів.
- РН10. Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.
- РН11. Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.

PH12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

PH13. Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.

PH14. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання.

PH15. Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

PH16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності.

PH17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

PH18. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Передумови виникнення, джерела та особливості античної філософії	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями з наступного кола питань: 1. Передумови виникнення античної філософії. 2. Джерела філософії Стародавньої Греції. 3. Етапи розвитку та особливості античної філософії. 4. Феномен античної філософії в європейській культурі. 5. Передумови та чинники формування античної філософії. 6. Антична філософія як одне з джерел становлення філософської думки Київської Русі.	Опрацювання коментуючої літератури та джерел давньогрецького епосу, міфології та протофілософії, ведення термінологічного словника
2	Зародження і розвиток античної філософії: іонійський період	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Космоцентризм як парадигма античної філософії. 2. Натурфілософія Фалеса. 3. Вчення Анаксимандра про апейрон як субстанційний і генетичний початок буття. 4. Тлумачення субстанції світу Анаксименом. 5. Філософська концепція Геракліта.	Опрацювання фрагментів першоджерел представників іонійського періоду, коментуючої літератури та ведення термінологічного словника
3	Вчення про буття у філософії Піфагора та елеатів.	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Піфагор і піфагорійці: тлумачення буття як чисельно-кількісної упорядкованості світу. 2. Вчення Ксенофана і Парменіда про «єдине» буття. 3. Онтологічний і гносеологічний сенс апорій Зенона.	Опрацювання текстів Піфагора, поеми Парменіда, апорій Зенона та коментуючої літератури, ведення термінологічного словника
4	Плюралістична тенденція філософського	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Школа еволюціонізму Емпедокла. Вчення про	Опрацювання трактатів атомістів, коментуючої літератури,

	осягнення світу	«корені» буття. 2. Філософія Анаксагора. Ноологія. 3. Атомістична концепція буття Левкіппа і Демокріта.	ведення термінологічного словника
5	Філософія софістів	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Загальна характеристика філософії і діяльності софістів. 2. Онтологія і гносеологія Протагора. 3. Філософія Горгія та інших «старших» і «молодших» софістів	Опрацювання текстів та парадоксів софістів, коментуючої літератури, ведення термінологічного словника
6	Сократ	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Життєва доля та зміст філософського вчення. 2. Етичний антропологізм. 3. Метод суб'єктивної діалектики. 4. Майєвтика. 5. Сократичні школи.	Робота із коментуючою літературою, опрацювання «Апології Сократа», підготовка до диспуту
7	Платон	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Концепція буття («теорія ідей»). 2. Теорія пізнання. Діалектика. 3. Вчення про людину. 4. Етика і естетика. 5. Вчення про суспільство і державу. 6. Соціальна утопія.	Опрацювання діалогів Платона та коментуючої літератури, формування термінологічного словника
8	Аристотель	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Філософське вчення Аристотеля як вершина античної філософії. 2. Критика «теорії ідей» Платона. 3. Онтологія. Поняття сутності (субстанції), матерії і форми. 4. Першооснови (причини) буття. 5. Фізика, космологія і психологія. Гносеологія і логіка. 6. Класифікація наук. 7. Практична філософія: етика і політика.	Опрацювання трактатів Аристотеля та коментуючої літератури, формування термінологічного словника
9	Елліністично-римська філософія	Слухачі курсу володіють обґрунтованими теоретичними знаннями та практичними навичками з наступного кола питань: 1. Особливості античної філософії доби еллінізму. 2. Епікуреїзм: апологія задоволення. 3. Стоїцизм: пізньоантичний ідеал мудреця. 4. Античний скептицизм. 5. Філософія Стародавнього Риму. Тіт Лукрецій Кар. 6. Філон Олександрійський: синтез юдаїзму та античної філософії. 7. Неоплатонізм.	Опрацювання текстів елліністичних філософів та коментуючої літератури, формування термінологічного словника

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарські заняття	30
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Семінарські з-тя		3		3		3		3	3	3	3	3		6				30
Самостійна р-та														10				10
Індивідуальні завдання																10		10
Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь		3		3		3		3	3	3	3	3		16		10	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Методичне забезпечення:

1. Адо П. Що таке антична філософія. К., Культурна Асоціація «Новий Акрополь», 2014. 428 с.
2. Бичко І.В. та ін. Історія філософії: Підручник. – томи 1,2. – К., 2001.
3. Возняк С.М. Філософія Стародавнього світу: Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2008.
4. Возняк С.В. Онтологічні начала античної філософії як методологічний виклик / Вісник Київського національного торговельно-економічного університету : науковий журнал. Київ. : Вид-во КНТЕУ, 2019. №1(125). С. 45-53. <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/609>
5. Волинка Г.І. та ін. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика. Розд. П.- К., 1999.
6. Кондзьолка В. Нариси історії античної філософії. – Львів, 1953.
7. Татаркевич В. Історія філософії. – ІТ1. – Львів, 1997
8. Філософія Стародавнього світу. Читанка з історії філософії. – К., 1992.
9. Ярошовець В.І. Історія філософії: Підручник. – Частина 1. – К., 2002.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства, вул. Чорновола, 72 (гуманітарний корпус), ауд. 503. Телефон: 0342596015. Сайт: https://kfsr.pnu.edu.ua/ Електронна адреса: kfsr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та релігієзнавства Возняк Степан Володимирович
Контактна інформація викладача	stepan.wozniak@pnu.edu.ua +380991940015

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
Пропуски занять (відпрацювання)	Допускається пропуск одного семінарського заняття без відпрацювання. За наявності більшої кількості пропущених семінарських занять або невиконаних тестових завдань необхідно відпрацювати їх шляхом усної відповіді по відповідній темі або написання тесту. Відпрацювання проводяться в межах консультацій.
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	За наявності об'єктивних причин виконання завдання пізніше встановленого терміну студент матиме можливість здати завдання у додатково визначений термін без зменшення балів за завдання. У інших випадках завдання здається у додатково встановлений термін зі зниженням балів на розгляд викладача.
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття визначається рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Посилання на нормативні документи: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Додаткові бали	Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри філософії, соціології та релігієзнавства здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів «Прикарпатського національного

	університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується у випадку проходженням студента аналогічного за змістом навчального курсу на будь-якій сертифікованій освітній платформі.

Викладач **Возняк Степан Володимирович**

